

סילבוס

היסטוריה, פוליטיקה וסיורים בירושלים - 56117

תאריך עדכון אחרון 30-09-2023

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מדע המדינה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' מנחם הופנונג
ד"ר שקד ברקת

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: msmh@mail.huji.ac.il, shaked.bareket@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: פרופ הופנונג, תיאום במייל
ד"ר ברקת, תיאום במייל il.ac.huji.mail@bareket.shaked

מורי הקורס:
פרופ מנחם הופנונג,

תאור כללי של הקורס:

תיאור הקורס: הקורס מבוסס על שמונה סיורי שטח (אחד מהם סיור כפול בשני ימי ד' עוקבים כחודש נובמבר), והרצאות מקדימות לקראת כל סיור. חשיבותה של ירושלים בהיסטוריה של שלוש הדתות המונותאיסטיות הפכה אותה לאחת הערים הנלמדות בעולם. מיקומה וחשיבותה הדתית, הפוליטית והגיאוגרפית הפכו את ירושלים לעיר שתולדותיה שלה שזורות בהיסטוריה ובפוליטיקה העולמיות לאורך דורות. במהלך הקורס תילמד ההיסטוריה הפוליטית של העיר מתחילת האלף הראשון לפני הספירה עד לתחילת האלף השלישי לספירה. הקורס ילמד בשילוב בין הרצאות בכיתה לסיורים בשטח. בין נושאי הקורס: ירושלים כבירת הממלכה היהודית הקדומה, כיבושי העיר והארץ על ידי מעצמות העולם העתיק, הופעת הנצרות והפיכתה לדת שלטת באגן הים התיכון ובאירופה, והשפעות כיבושי הערבים המוסלמים, הצלבנים, הממלוכים והעות'מאנים על העיר; בעידן המודרני נסקור את היציאה מן החומות, תקופת המנדט הבריטי, המלחמות על ירושלים ב-1948 וב-1967, והמציאות הפוליטית והגיאוגרפית במאה ה-21.

מטרות הקורס:

להכיר, להבין ולצפות בהתפתחותה של עיר לאורך 3000 שנים של היסטוריה מתועדת. זאת בפרספקטיבה של הבנת הפוליטיקה העולמית והאזורית והשפעתה על העיר ותולדותיה.

תוצרי למידה

בסימום של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לאפשר לסטודנטים להבין ולנתח פוליטיקה לוקלית באספקלריה של ההיסטוריה העולמית בשילוב של לימוד בכיתה וסיורים בשטח.

דרישות נוכחות (%) :

85%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות בכיתה וסיורים מוכוונים בהדרכת צוות הקורס באתרים בעלי חשיבות היסטורית בתולדות העיר.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

הרצאה וסיור 1

הרצאה מספר 1 (18.10.2023) □ מבוא: ההיסטוריה הפוליטית של ירושלים.

קריאת חובה:

□ כוגן, מרדכי. "עיר מלך ועיר מקדש: תולדות ירושלים מימי דויד עד ימי יאשיהו", בתוך שמואל אחיטוב -ועמיחי מזר. עורכים. ספר ירושלים: תקופת המקרא. סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן צבי, 2000, ע"ע 67-83.

□ רובין, ריכב. "ירושלים וסביבותיה: השפעת התנאים הפיסיים על יישובה של ירושלים", בתוך שמואל אחיטוב ועמיחי מזר. עורכים. ספר ירושלים: תקופת המקרא. סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 2000, ע"ע 1-12.

קריאת רשות:

□ מלמט, אברהם. "בין מצרים לבבל וחורבנה של ירושלים," בתוך שמואל אחיטוב ועמיחי מזר. עורכים. ספר ירושלים: תקופת המקרא. סדרת ספר ירושלים. הוצאת יד יצחק בן-צבי, 2000, ע"ע 92-85.

סיור מספר 1 (25.10.2023) □ נבי סמואל: סקירה פנורמית והיסטורית של ירושלים וסביבתה.

הרצאה וסיור 2

הרצאה מספר 2 (01.11.2023) □ מאבקי שליטה בירושלים ועצמאות מוגבלת תחת שליטת מעצמה עולמית, רומי. קריאת חובה:

□ רונן, ישראל, רבקה ניר ורוני רייך. ירושלים לדורותיה: ירושלים בשלטון רומא. סדרת ירושלים לדורותיה, כרך 3. מהדורה שנייה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2017, ע"ע 46-15.
□ רונן, ישראל, רבקה ניר ורוני רייך. ירושלים לדורותיה: ירושלים בשלטון רומא. סדרת ירושלים לדורותיה, כרך 3. מהדורה שנייה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2017, ע"ע 216-185.

סיור מספר 2א- חלק ראשון (08.11.2023)- ההרודיון: מבצר רב תפקודי (שליטה, מקלט, נופש) במרחק רכיבה קצרה (על סוס) מירושלים. ממפעלי הבנייה של המלך הורדוס.
סיור מספר 2ב- חלק שני (15.11.2023)- מוזיאון ישראל: ירושלים בשיא תפארתה ערב החורבן, בדגם שממחיש את שלהי תקופת בית שני, ובמצאים ארכיאולוגיים. ימי המרד הגדול כתקופה הפוליטית הסוערת ביותר בתולדות עם ישראל.

הרצאה וסיור 3

הרצאה מספר 3 (29.11.2023) □ ירושלים בין רומי, ביזנטיון, פרס והחליפות האיסלאמית קריאת חובה:

□ רובין, זאב. "ירושלים בתקופה הביזאנטית (סקירה כללית)," בתוך יורם צפריר ושמואל ספראי. עורכים. ספר ירושלים: התקופה הרומית והביזאנטית, 638-70. סדרת ספר ירושלים. הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1999, ע"ע 237-199.
□ גיל, משה. "היסטוריה פוליטית של ירושלים בתקופה המוסלמית הקדומה," בתוך יהושע פראוור. עורך. ספר ירושלים: התקופה המוסלמית הקדומה 638-1099. סדרת ספר ירושלים. הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1987, ע"ע 31-1.
קריאת רשות:

□ ספראי, שמואל. "היהודים בירושלים בתקופה הרומית," בתוך יורם צפריר ושמואל ספראי. עורכים. ספר ירושלים: התקופה הרומית והביזאנטית, 638-70. סדרת ספר ירושלים. הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1999, ע"ע 34-15.

□ לוי-רובין, מילכה. "מדוע נבנתה כיפת הסלע: בין בית אלמקדס לקונסטנטינופול," קתדרה, 170, 2019, ע"ע 32-9.

□ בן-שמאי, חגי. "הקראים," בתוך יהושע פראוור. עורך. ספר ירושלים: התקופה המוסלמית הקדומה, 638-1099. סדרת ספר ירושלים. הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1987, ע"ע 178-163.

□ Goitein, S. D. "Al-kuds: History," *Encyclopedia of Islam, Second Edition*, 5, 1986, pp. 322-339.

□ Grabar, O. "Al-kuds: Monuments," *Encyclopedia of Islam, Second Edition*, 5, 1986, pp. 339-344.

□ שני המקורות לעיל זמינים גם בקישור הזה: https://www.brillonline.reference/works/2/https://www.encyclopaedia-of-islam-2/al-kuds-COM_0535

סיור מספר 3 (06.12.2023) □ הר הבית וכנסיית הקבר: דת, פוליטיקה והיסטוריה בעת העתיקה ובימי

הביניים

שעת המפגש לסיור היא 12:30 בשער המוגרבים בעיר העתיקה. זאת בשל סגירת מתחם הר הבית לביקורים ב-13:30

הרצאה וסיור 4

הרצאה מספר 4 (20.12.2023) □ מסעי הצלב, הממלוכים ועליית האימפריה העות'מאנית במזרח ודרום הים התיכון

קריאת חובה:

□ פראוור, יהושע. "היסטוריה פוליטית של ירושלים הצלבנית והאיובית", בתוך יהושע פראוור וחגי בן שמאי. עורכים. ספר ירושלים: התקופה הצלבנית והאיובית, 1099-1250. סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1991, ע"ע 1-67.

קריאת רשות:

□ פראוור, יהושע. "היישוב היהודי בירושלים בתקופת מסעי הצלב", בתוך יהושע פראוור וחגי בן-שמאי. עורכים. ספר ירושלים: התקופה הצלבנית והאיובית, 1099-1250. סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1991, ע"ע 194-212.

□ סיוון, עמנואל. "קדושת ירושלים באסלאם בתקופת מסעי הצלב", בתוך יהושע פראוור וחגי בן-שמאי. עורכים. ספר ירושלים: התקופה הצלבנית והאיובית, 1099-1250. סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1991, ע"ע 287-303.

□ קוחנל, ביאנקה. "השפעת מסעי הצלב על התיאורים החזותיים של ירושלים", בתוך יהושע פראוור וחגי בן-שמאי. עורכים. ספר ירושלים: התקופה הצלבנית והאיובית, 1099-1250. סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1991, ע"ע 304-352.

□ עמית, ראובן. "המדינה הממלוכית וקשריה עם ירושלים", בתוך איוון פרידמן ויוסף דרור. עורכים. ספר ירושלים: בתקופה הממלוכית (1260-1517). סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן צבי, 2012, ע"ע 3-32.

סיור מספר 4 (27.12.2023) □ העיר העתיקה של ירושלים, בדגש על חומות העיר, מתחם הר ציון והרובע היהודי: יהודים, מוסלמים וצלבנים בירושלים במהלך האלף השני מבחן אמצע בכיתה- יום ד' 10.01.2024 (20% מהציון הסופי)

הרצאה וסיור 5

הרצאה מספר 5 (17.01.2024) □ שקיעת האימפריה העות'מאנית, הופעת הציונות כתנועה פוליטית ותחילת המנדט הבריטי

קריאת חובה:

□ גורן, חיים. "מעורבותן של מעצמות אירופה במזרח התיכון: הערכה מחודשת", בתוך ישראל ברטל וחיים גורן. עורכים. ספר ירושלים: בשלהי התקופה העות'מאנית (1800-1914). סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 2010, ע"ע 19-32.

□ חלמיש, אביבה. ירושלים לדורותיה: ירושלים בתקופת המנדט הבריטי. סדרת ירושלים לדורותיה, כרך 10. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1991, ע"ע 1-16.

□ פרנקל, יהושע. "מקומה של ירושלים בתמונת העולם האסלאמית", בתוך ישראל ברטל וחיים גורן. עורכים. ספר ירושלים: בשלהי התקופה העות'מאנית (1800-1914). סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 2010, ע"ע 73-81.

קריאת רשות:

□ שלמון, יוסף. "היישוב החדש בירושלים", בתוך ישראל ברטל וחיים גורן. עורכים. ספר ירושלים: בשלהי התקופה העות'מאנית (1800-1914). סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 2010, ע"ע 97-115.

□ עבאסי, מוסטפה. "תמורות באוכלוסייה המוסלמית בירושלים, 1840-1914", בתוך ישראל ברטל וחיים גורן. עורכים. ספר ירושלים: בשלהי התקופה העות'מאנית (1800-1914). סדרת ספר ירושלים.

ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 2010, ע"ע 140-127.
□ חלמיש, אביבה. ירושלים לדורותיה: ירושלים בתקופת המנדט הבריטי. סדרת ירושלים לדורותיה, כרך 10. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1991, ע"ע 43-27.
□ חלמיש, אביבה. ירושלים לדורותיה: ירושלים בתקופת המנדט הבריטי. סדרת ירושלים לדורותיה, כרך 10. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1991, ע"ע 96-65.
□ ביגר, גדעון. "שכונות הגנים" בירושלים □ תכנון והתפתחותן בראשית השלטון הבריטי, 1925-1917, בתוך ירושלים: מימי הבית השני ועד העת החדשה. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1981, ע"ע 229 - 252.
□ ברנאי יעקב, "הנהגת קהילת ירושלים באמצע המאה ה-18", בתוך, יעקב ברנאי, ספרדים, אשכנזים, מערביים: לתולדות היישוב הישן במאות ה-18-19. תל אביב, הוצאת אדרא, 2021, ע"ע 17-54.

סמסטר א' מסתיים ב-22.01.2024 חופשת סמסטר

תחילת סמסטר ב'

סיור מספר 5 (20.03.2024) □ שכונת רחביה: צמיחתו של המוקד הפוליטי והתרבותי של היישוב

הרצאה וסיור 6

הרצאה מספר 6 (03.04.2024) □ דמדומי המנדט ויצירת מדינה בתוך מדינה

קריאת חובה:

□ גולני, מוטי. "ציונות ללא ציון? עמדת הנהגת היישוב ומדינת ישראל בשאלת ירושלים, 1947-1949", בתוך אבי בראלי. עורך. ירושלים החצויה, 1967-1948: מקורות, סיכומים, פרשיות נבחרות וחומר עזר. סדרת עידן, כרך 18. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1994, ע"ע 52-30.

קריאת רשות:

□ נאור, מרדכי. "ירושלים בתש"ח בעיניים מדיניות □ שיחה עם ד"ר וולטר איתן", בתוך מרדכי נאור. עורך. ירושלים בתש"ח: מקורות, סיכומים, פרשיות נבחרות וחומר עזר. סדרת עידן. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1988, ע"ע 104-95.

□ הספר לעיל זמין לצפייה בקישור: <https://www.il.co.kotar.ybz.nBo?aspx.Viewer/KotarApp/okID17422138#5.3045.4.fitwidth>

סיור מספר 6 (10.04.2024) □ גן לאומי הקסטל ומצפה הראל: המעבר מתקופת השיירות ללחימת

צבא סדיר במלחמה על ירושלים, 1948

הרצאה וסיור 7

הרצאה מספר 7 (01.05.2024) □ הקמת מדינת ישראל, ירושלים כעיר בירה ועיר גבול

קריאת חובה:

בן-גד אריאל, ממלכת אי-הבהירות: הקו העירוני בירושלים, 1948-1967", בתוך ארנון גולן, ראובן גפני, אסף זלצר, אמנון רמון, ספר ירושלים 1948-1973. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 2023, ע"ע 3-35.

□ גולן, ארנון. "פליטים, עולים, שכונות נטושות: עיצוב המערך העירוני של ירושלים היהודית במלחמת העצמאות ואחריה, 1948-1950", בתוך אבי בראלי. עורך. ירושלים החצויה, 1967-1948: מקורות, סיכומים, פרשיות נבחרות וחומר עזר. סדרת עידן, כרך 18. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1994, ע"ע 69-90.

קריאת רשות:

□ ליסק, משה. "ירושלים ראי של החברה הישראלית", בתוך אבי בראלי. עורך. ירושלים החצויה, 1967-1948: מקורות, סיכומים, פרשיות נבחרות וחומר עזר. סדרת עידן, כרך 18. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1994, ע"ע 16-22.

□ זילברמן, יפרח. "חברה, מדינה ואסלאם רדיקלי בירושלים המזרחית", בתוך אבי בראלי. עורך. ירושלים החצויה, 1967-1948: מקורות, סיכומים, פרשיות נבחרות וחומר עזר. סדרת עידן, כרך 18. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1994, ע"ע 241-265.

□ צבי צמרת, "חילוניים, מסורתיים, דתיים וחרדים בירושלים בשנים 1948-1973: עמדות רעיוניות, פרשיות ומאבקים", בתוך ארנון גולן, ראובן גפני, אסף זלצר, אמנון רמון, ספר ירושלים 1948-1973. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 2023, ע"ע 319-364.

□

סיור מספר 7 (08.05.2024) □ הקו העירוני: הגבול בין ישראל לירדן עד 1967, ארמון הנציב, אבו תור, ומנזר נוטרדם

הרצאה וסיור 8

הרצאה מספר 8 (22.05.2024) □ בירה אחת, שתיים? יוזמות שלום, קביעת עובדות והסדרים ארעיים בעיר שבמחלוקת קריאת חובה:

□ להרס, ליאור. משא ומתן על ירושלים: עיון בתהליכי המשא ומתן הישראלי-פלסטיני בסוגיית ירושלים, 1993-2011. הדפסה שנייה. ירושלים: הוצאת מכון ירושלים לחקר ישראל, 2013, ע"ע 38-95.

□- הספר לעיל זמין לצפייה ולהורדה בקישור: https://wp/il.org.jerusalemupdate/content/uploads/2019/05/PUB_jerusalemupdated.pdf קריאת רשות:

□ להרס, ליאור. משא ומתן על ירושלים: עיון בתהליכי המשא ומתן הישראלי-פלסטיני בסוגיית ירושלים, 1993-2011. הדפסה שנייה. ירושלים: הוצאת מכון ירושלים לחקר ישראל, 2013, ע"ע 8-37.

□- הספר כולו לעיל זמין לצפייה ולהורדה בקישור: https://wp/il.org.jerusalemupdate/content/uploads/2019/05/PUB_jerusalemupdated.pdf

□ קמחי, ישראל. "חלופות להתווית גדר הביטחון בירושלים", בתוך ישראל קמחי. עורך. גדר הביטחון בירושלים: השלכות על העיר ועל תושביה. ירושלים: הוצאת מכון ירושלים לחקר ישראל, 2006, ע"ע 127-159.

□- הספר לעיל זמין לצפייה ולהורדה בקישור: https://wp/il.org.jerusalemupdate/content/uploads/2019/05/PUB_fence-h1.pdf

□ הלל כהן, "כיבוש ירושלים ב-1967 והמאבק נגדו: זכרונות פלסטיניים", בתוך ארנון גולן, ראובן גפני, אסף זלצר, אמנון רמון, ספר ירושלים 1948-1973. ירושלים: יד יצחק בן-צבי, 2023, ע"ע 389 □ 407.

סיור מספר 8 (29.05.2024) □ גדר הפרדה: עיר בירה מאוחדת או חצויה?

הרצאה 9

הרצאה מספר 9 (05.06.2024) □ סיכום הקורס והנחיות לקראת כתיבת העבודה

חומר חובה לקריאה:

נושאי ההרצאות, הסיורים וקריאת החובה

הרצאה וסיור 1

הרצאה מספר 1 (18.10.2023) □ מבוא: ההיסטוריה הפוליטית של ירושלים.

קריאת חובה:

□ כוגן, מרדכי. "עיר מלך ועיר מקדש: תולדות ירושלים מימי דויד עד ימי יאשיהו", בתוך שמואל אחיטוב ועמיתיו מזר. עורכים. ספר ירושלים: תקופת המקרא. סדרת ספר ירושלים. הוצאת יד יצחק בן

צבי, 2000, ע"ע 83-67.

□ רובין, ריכב. "ירושלים וסביבותיה: השפעת התנאים הפיסיים על יישובה של ירושלים", בתוך שמואל אחיטוב ועמחי מזר. עורכים. ספר ירושלים: תקופת המקרא. סדרת ספר ירושלים. הוצאת יד יצחק בן-צבי, 2000, ע"ע 12-1.

הרצאה וסיום 2

הרצאה מספר 2 (01.11.2023) □ מאבקי שליטה בירושלים ועצמאות מוגבלת תחת שליטת מעצמה עולמית, רומי.

קריאת חובה:

□ רונן, ישראל, רבקה ניר ורוני רייך. ירושלים לדורותיה: ירושלים בשלטון רומא. סדרת ירושלים לדורותיה, כרך 3. מהדורה שנייה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2017, ע"ע 46-15.

□ רונן, ישראל, רבקה ניר ורוני רייך. ירושלים לדורותיה: ירושלים בשלטון רומא. סדרת ירושלים לדורותיה, כרך 3. מהדורה שנייה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2017, ע"ע 216-185.

הרצאה וסיום 3

הרצאה מספר 3 (29.11.2023) □ ירושלים בין רומי, ביזנטיון, פרס והח'ליפות האיסלאמית קריאת חובה:

□ רובין, זאב. "ירושלים בתקופה הביזאנטית (סקירה כללית)", בתוך יורם צפריר ושמואל ספראי.

עורכים. ספר ירושלים: התקופה הרומית והביזאנטית, 638-70. סדרת ספר ירושלים. הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1999, ע"ע 237-199.

□ גיל, משה. "היסטוריה פוליטית של ירושלים בתקופה המוסלמית הקדומה", בתוך יהושע פראוור. עורך. ספר ירושלים: התקופה המוסלמית הקדומה 1099-638. סדרת ספר ירושלים. הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1987, ע"ע 31-1.

הרצאה וסיום 4

הרצאה מספר 4 (20.12.2023) □ מסעי הצלב, הממלוכים ועליית האימפריה העות'מאנית במזרח ודרום הים התיכון

קריאת חובה:

□- פראוור, יהושע. "היסטוריה פוליטית של ירושלים הצלבנית והאיובית", בתוך יהושע פראוור וחגי בן שמאי. עורכים. ספר ירושלים: התקופה הצלבנית והאיובית, 1250-1099. סדרת ספר ירושלים.

ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1991, ע"ע 67-1.

הרצאה וסיום 5

הרצאה מספר 5 (17.01.2024) □ שקיעת האימפריה העות'מאנית, הופעת הציונות כתנועה פוליטית ותחילת המנדט הבריטי

קריאת חובה:

□ גורן, חיים. "מעורבותן של מעצמות אירופה במזרח התיכון: הערכה מחודשת", בתוך ישראל ברטל וחיים גורן. עורכים. ספר ירושלים: בשלהי התקופה העות'מאנית (1800-1914). סדרת ספר ירושלים.

ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 2010, ע"ע 32-19.

□ חלמיש, אביבה. ירושלים לדורותיה: ירושלים בתקופת המנדט הבריטי. סדרת ירושלים לדורותיה, כרך 10. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1991, ע"ע 16-1.

□ פרנקל, יהושע. "מקומה של ירושלים בתמונת העולם האסלאמית", בתוך ישראל ברטל וחיים גורן. עורכים. ספר ירושלים: בשלהי התקופה העות'מאנית (1800-1914). סדרת ספר ירושלים. הוצאת יד

יצחק בן-צבי, 2010, ע"ע 81-73.

הרצאה וסיום 6

הרצאה מספר 6 (03.04.2024) □ דמדומי המנדט ויצירת מדינה בתוך מדינה
קריאת חובה:

□ גולני, מוטי. "ציונות ללא ציון? עמדת הנהגת היישוב ומדינת ישראל בשאלת ירושלים, 1947-1949",
בתוך אבי בראלי. עורך. ירושלים החצויה, 1948-1967: מקורות, סיכומים, פרשיות נבחרות וחומר עזר.
סדרת עידן, כרך 18. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1994, ע"ע 30-52.

הרצאה וספור 7

הרצאה מספר 7 (01.05.2024) □ הקמת מדינת ישראל, ירושלים כעיר בירה ועיר גבול
קריאת חובה:

בן-גד אריאל, ממלכת אי-הבהירות: הקו העירוני בירושלים, 1948-1967", בתוך ארנון גולן, ראובן
גפני, אסף זלצר, אמנון רמון, ספר ירושלים 1948-1973. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 2023,
ע"ע 3-35.

□ גולן, ארנון. "פליטים, עולים, שכונות נטושות: עיצוב המערך העירוני של ירושלים היהודית במלחמת
העצמאות ואחריה, 1948-1950", בתוך אבי בראלי. עורך. ירושלים החצויה, 1948-1967: מקורות,
סיכומים, פרשיות נבחרות וחומר עזר. סדרת עידן, כרך 18. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1994,
ע"ע 69-90.

הרצאה וספור 8

הרצאה מספר 8 (22.05.2024) □ בירה אחת, שתיים? יוזמות שלום, קביעת עובדות והסדרים ארעיים
בעיר שבמחלוקת
קריאת חובה:

□ להרס, ליאור. משא ומתן על ירושלים: עיון בתהליכי המשא ומתן הישראלי-פלסטיני בסוגיית ירושלים,
1993-2011. הדפסה שנייה. ירושלים: הוצאת מכון ירושלים לחקר ישראל, 2013, ע"ע 38-95.
□- הספר לעיל זמין לצפייה ולהורדה בקישור: https://il.org.jerusalemupdate.org/content/uploads/2019/05/PUB_jerusalemupdated.pdf

הרצאה 9

הרצאה מספר 9 (05.06.2024) □ סיכום הקורס והנחיות לקראת כתיבת העבודה
שנת הלימודים מסתיימת ב-01.07.2024. את עבודת הסיום צריך להגיש עד 20.06.2024

חומר לקריאה נוספת:

נושאי ההרצאות, הסיורים וקריאת הרשות

הרצאה וספור 1

קריאת רשות:

□ מלמט, אברהם. "בין מצרים לבבל וחורבנה של ירושלים", בתוך שמואל אחיטוב ועמיחי מזר. עורכים.
ספר ירושלים: תקופת המקרא. סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 2000, ע"ע
85-92.

□ הרצאה מספר 2 (01.11.2023) □ מאבקי שליטה בירושלים ועצמאות מוגבלת תחת שליטת מעצמה
עולמית, רומי.

אין קריאת רשות

הרצאה מספר 3 (29.11.2023) □ ירושלים בין רומי, ביזנטיון, פרס והח'ליפות האיסלאמית

קריאת רשות:

□ ספראי, שמואל. "היהודים בירושלים בתקופה הרומית", בתוך יורם צפריר ושמואל ספראי. עורכים. ספר ירושלים: התקופה הרומית והביזאנטית, 638-70. סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1999, ע"ע 15-34.

□ לוי-רובין, מילכה. "מדוע נבנתה כיפת הסלע: בין בית אלמקדס לקונסטנטינופול", קתדרה, 170, 2019, ע"ע 9-32.

□ בן-שמאי, חגי. "הקראים", בתוך יהושע פראוור. עורך. ספר ירושלים: התקופה המוסלמית הקדומה, 638-1099. סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1987, ע"ע 163-178.

□ Goitein, S. D. "Al-kuds: History," *Encyclopedia of Islam, Second Edition*, 5, 1986, pp. 322-339.

□ Grabar, O. "Al-kuds: Monuments," *Encyclopedia of Islam, Second Edition*, 5, 1986, pp. 339-344.

□ שני המקורות לעיל זמינים גם בקישור הזה: https://www.com.brillonline.referenceworks/2/https://encyclopaedia-of-islam-2/al-kuds-COM_0535

הרצאה מספר 4 (20.12.2023) □ מסעי הצלב, הממלוכים ועליית האימפריה העות'מאנית במזרח ודרום הים התיכון

קריאת רשות:

□ פראוור, יהושע. "היישוב היהודי בירושלים בתקופת מסעי הצלב", בתוך יהושע פראוור וחגי בן-שמאי. עורכים. ספר ירושלים: התקופה הצלבנית והאיובית, 1099-1250. סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1991, ע"ע 194-212.

□ סיוון, עמנואל. "קדושת ירושלים באסלאם בתקופת מסעי הצלב", בתוך יהושע פראוור וחגי בן-שמאי. עורכים. ספר ירושלים: התקופה הצלבנית והאיובית, 1099-1250. סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1991, ע"ע 287-303.

□ קוחנל, ביאנקה. "השפעת מסעי הצלב על התיאורים החזותיים של ירושלים", בתוך יהושע פראוור וחגי בן-שמאי. עורכים. ספר ירושלים: התקופה הצלבנית והאיובית, 1099-1250. סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1991, ע"ע 304-352.

□ עמיתי, ראובן. "המדינה הממלוכית וקשריה עם ירושלים", בתוך איוון פרידמן ויוסף דרור. עורכים. ספר ירושלים: בתקופה הממלוכית (1260-1517). סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן צבי, 2012, ע"ע 3-32.

הרצאה מספר 5 (17.01.2024) □ שקיעת האימפריה העות'מאנית, הופעת הציונות כתנועה פוליטית ותחילת המנדט הבריטי

קריאת רשות:

□ שלמון, יוסף. "היישוב החדש בירושלים", בתוך ישראל ברטל וחיים גורן. עורכים. ספר ירושלים: בשלהי התקופה העות'מאנית (1800-1914). סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 2010, ע"ע 97-115.

□ עבאסי, מוסטפה. "תמורות באוכלוסייה המוסלמית בירושלים, 1840-1914", בתוך ישראל ברטל וחיים גורן. עורכים. ספר ירושלים: בשלהי התקופה העות'מאנית (1800-1914). סדרת ספר ירושלים. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 2010, ע"ע 127-140.

□ חלמיש, אביבה. ירושלים לדורותיה: ירושלים בתקופת המנדט הבריטי. סדרת ירושלים לדורותיה, כרך 10. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1991, ע"ע 27-43.

□ חלמיש, אביבה. ירושלים לדורותיה: ירושלים בתקופת המנדט הבריטי. סדרת ירושלים לדורותיה, כרך 10. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1991, ע"ע 65-96.

□ ביגר, גדעון. "שכונות הגנים בירושלים" □ תכנון והתפתחותן בראשית השלטון הבריטי,

1917-1925, " בתוך ירושלים: מימי הבית השני ועד העת החדשה. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1981, ע"ע 229 - 252.
□ ברנאי יעקב, "הנהגת קהילת ירושלים באמצע המאה ה-18", בתוך, יעקב ברנאי, ספרדים, אשכנזים, מערבאים: לתולדות היישוב הישן במאות ה-18-19. תל אביב, הוצאת אדרא, 2021, ע"ע 17-54.

הרצאה מספר 6 (03.04.2024) □ דמדומי המנדט ויצירת מדינה בתוך מדינה קריאת רשות:
□ נאור, מרדכי. "ירושלים בתש"ח בעיניים מדיניות □ שיחה עם ד"ר וולטר איתן", בתוך מרדכי נאור. עורך. ירושלים בתש"ח: מקורות, סיכומים, פרשיות נבחרות וחומר עזר. סדרת עידן. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1988, ע"ע 95-104.
□ הספר לעיל זמין לצפייה בקישור: <https://www.kotar.ybz.il.co.il/Viewer/KotarApp.aspx?okID17422138#5.3045.4.fitwidth>

הרצאה מספר 7 (01.05.2024) □ הקמת מדינת ישראל, ירושלים כעיר בירה ועיר גבול קריאת רשות:
□ ליסק, משה. "ירושלים ראי של החברה הישראלית", בתוך אבי בראלי. עורך. ירושלים החצויה, 1948-1967: מקורות, סיכומים, פרשיות נבחרות וחומר עזר. סדרת עידן, כרך 18. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1994, ע"ע 16-22.
□ זילברמן, יפרח. "חברה, מדינה ואסלאם רדיקלי בירושלים המזרחית", בתוך אבי בראלי. עורך. ירושלים החצויה, 1948-1967: מקורות, סיכומים, פרשיות נבחרות וחומר עזר. סדרת עידן, כרך 18. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 1994, ע"ע 241-265.
□ צבי צמרת, "חילוניים, מסורתיים, דתיים וחרדים בירושלים בשנים 1948-1973: עמדות רעיוניות, פרשיות ומאבקים", בתוך ארנון גולן, ראובן גפני, אסף זלצר, אמנון רמון, ספר ירושלים 1948-1973. ירושלים: הוצאת יד יצחק בן-צבי, 2023, ע"ע 319-364.

הרצאה מספר 8 (22.05.2024) □ בירה אחת, שתיים? יוזמות שלום, קביעת עובדות והסדרים ארעיים בעיר שבמחלוקת קריאת רשות:
□ להרס, ליאור. משא ומתן על ירושלים: עיון בתהליכי המשא ומתן הישראלי-פלסטיני בסוגיית ירושלים, 1993-2011. הדפסה שנייה. ירושלים: הוצאת מכון ירושלים לחקר ישראל, 2013, ע"ע 8-37.
□- הספר כולו לעיל זמין לצפייה ולהורדה בקישור: https://www.jerusalemupdate.org.il/wp-content/uploads/2019/05/PUB_jerusalemupdated.pdf
□ קמחי, ישראל. "חלופות להתווית גדר הביטחון בירושלים", בתוך ישראל קמחי. עורך. גדר הביטחון בירושלים: השלכות על העיר ועל תושביה. ירושלים: הוצאת מכון ירושלים לחקר ישראל, 2006, ע"ע 127-159.
□- הספר לעיל זמין לצפייה ולהורדה בקישור: https://www.jerusalemupdate.org.il/wp-content/uploads/2019/05/PUB_fence-h1.pdf
□ הלל כהן, "כיבוש ירושלים ב-1967 והמאבק נגדו: זכרונות פלסטיניים", בתוך ארנון גולן, ראובן גפני, אסף זלצר, אמנון רמון, ספר ירושלים 1948-1973. ירושלים: יד יצחק בן-צבי, 2023, ע"ע 389 □ 407.

מרכיבי הציון הסופי :
הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 55 %
מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות
10 %
מבחני אמצע 20 %
נוכחות / השתתפות בסיור 15 %

מידע נוסף / הערות:

חובות הקורס: מבחן אמצע ביום רביעי 10.1.2024 בסמסטר א' (עשר שאלות אמריקאיות וחמישה מושגים, 20% מהציון הסופי), דו"ח בהיקף של עד 300 מילים על אחד הסיורים בסמסטר ב' (10% מהציון הסופי), השתתפות פעילה בדגש על נוכחות בהרצאות ובסיורים ובקיאות בחומר הנלמד (15% מהציון הסופי), ועבודת סיום קורס בהיקף של עד 1500 מילים (55% מהציון הסופי).